

PEDAGOOGIKA
ARHIIVMUUSEUM
FOND 36637

SELETUSKIRI

ÜLEMAALISE EESTI NOOR-
SOO ÜHENDUSE EESMÄR-
KIDEST, JA TEGEVUSEST

TALLINNAS,

1923.

Seletuskiri.

I.

Põhimotiivid.

Ü. E. N. Ü. eesmärk on juba põhikirja 1-ses paragrahvis tähendatud: koondada Eesti noorsugu ühisele kultuuri tööle, ära kasutades noorusenergiat esteetilisel alusel, kutsudes kõiki noori nii füüsilisele kui vaimlisele enesearendamisele, eneseharimisele ja isetegevusele, et, seistes ideelisel alusel, kasvada teguvõimsaks ja terveks inimeseks selle sõna parimas mõistes.

Senni on me noorsugu tegutsend kil-lustatult. Tekivad üksikud organisatsioonid ja kaovad. Puudub suur ühtlustav side, mis annaks noorsootegevusele ühtlase ilme, seoks teda suureks mõjuvaks tervikuks. Noorsoo tegevusel võib olla ainult siis suuremat taga-järge, kui koondatakse killustatud jõud, luu-akse alus, millel tegutsedes noorsugu kujuneb üle maa üheks tugevaks organisatsiooniks, mille üksikud elundid selles üldises koon-duses hoiduvad värsked, elujõulised, — sest üksiku osakonna seljataga seisab terve pere

teisi osakondi, valmis aitama ühtteist ja soetama jõudude vahetust.

Neil põhimõtetel asutati 1919 a. Ü. E. Noorsoo Ühendus, kes koos seisab osakondadest. Osakonnad töötavad ühise põhikirja järgi, mis neid üksteisega kindlalt ühendab, seob, kuna see enesest niivõrd laiaulatusline ja osakondadele nii suure autonoomia annab, et viimaste tegevus millegiski takistatud ei ole, vaid värskema hoo ja suurema innuga areneda võib.

II.

Osakondade tegevuse ühtlustamine.

Ü. E. N. Ü. osakonnad tegutsevad autonoomsete üksustena üle terve Eesti. Üldise sideme loomiseks, üldiste huvide kaitseks valivad osakonnad esitajad, kes moodustavad Esitava Kogu. Esitav Kogu, seistes koos kõigi osakondade esitajaist, on osakondade ühine, ülem juhtiv võim. Tema otsuste täitjana ja alalise asja juhtijana töötab Esitava Kogu liikmete hulgast valitud Keskuhatuse.

Keskuhatuse ja Esitav Kogu ühtlasi edendavad noorsoo organiseerimistööd, kus seda veel pole tehtud, ja kutsuvad ellu uusi osakondi, toenedes noorsoole, kes üldise koonduse tähtsust oskab hinnata ja end ühisele nooruskultuuri arendamise tööle rakendab.

III.

Osakondade organiseerimine.

Osakonna asutamiseks tuleks asjaalgatajal tutvustada noori noorsoo liikumise tähtsusega ja põhimõtetega. Vajalise pinna valmides kutsub ta kokku asutamiskoosoleku, milleks ta varemalt tarvilise luba kohalistelt administratiivvõimudelt muretseb. Asutamisel ei tule rõhku panna hulgalise massi pääle, vaid silmas pidada tõsiselt asjast huvitatuid noori. Koosolekul*) tuleb koosviibijaid tutvustada üldiste koonduse eesmärkidega, põhimõtetega ja Ü. E. N. Ü. põhikirjaga. Kui Osakonna asutamise ja peri oldakse, tuleb kohe valida: 1) vähemalt 5 liikmeline juhatus (põhikirja § 44), 2) vähemalt 3 liikmeline revideeriv toimikond (põhik. § 50), 3) Esitava Kogu liikmed proportsionaalselt liikmete arvule (põhik. § 19). Proportsiooni suuruse üle, mis iga aasta Ü. E. N. Ü. Esitava Kogu poolt kindlaks määratakse, tuleb varem teateid pärida Ü. E. N. Ü. Keskuhatusele. Koosoleku käigu üle kirjutakse protokoll. Osakonna registreerimiseks Keskuhatuse poolt kirjutavad alla asutamiskoosolekul sellekohasele aktile (mis-suguse blankett Keskuhatuse poolt mak-suta välja saadetakse): a) Osakonna asutajad liikmed, b) Osakonna juhatus ja c)

*) Asutav koosolek tuleb pidada muidugi harilise koosoleku pidamise korra järgi, s. t. koosoleku juhataja ja protokoll kirjutaja valida, päevakord vastu võtta jne.

koosolekul selleks valitud viis liiget. Tunnistusakt saadetakse allakirjutatult vähemalt 2-hes eksemplaaris Keskjuhatusele registreerimiseks, millest teine vastava resolutsiooniga Osakonnale tagasi saadetakse.

IV.

Tegevusharude avamine Osakonnas.

Siit pääle jätkab valitud Osakonna juhatus organiseerimistööd, määrates kindlaks esialgselt lähema tegevuskava, mille põhjal avab osavõtjate arvu ja liikmete huvi järgi vastavad tegevusharud, nagu: kirjandus-, näite-, spordi-, male- ja teised harud. — Juhatus on Osakonna üldine juhtiv orgaan, kuna töö ja tegevus keskendub tegevusharudesse, mida juhivad harude koosolekutel valitud haru toimkonnad. Osakonna juhatus ajab ainult üldisi asje, nagu läbikäimine ameti asutustega, suuremate ettevõtete korraldamine, uute tegevusharude ellukutsumine jne. — Juhatus peab tegevusharudega kindlat kontakti, on isegi soovitatav, et tegevusharude esitajad võtaksid osa juhatuse koosolekuist nõuandva häälega. — Osakonna liikmeks astudes täidab liige vastava akti 2-hes eksemplaaris (põhik. § 5) milles ta ära tähendab, missugustes tegevusharudes ta soovib töötada. Pääle registreerimist tutvustab Osakonna juhatus ehk vastava haru toimikond liiget lähema töökava ja tööplaaniga (näit. haru koosviibimise, harjutuste aeg jne.)

V.

Tegevusharud.

Üksikuist tegevusharudest oleks soovitatav ellu kutsuda järgmised:

a) Teadusharu.

Selle tegevusse kuulub igasuguste teadusliste loengute, vaielusõhtute, kursuste, jne. korraldamine. Et teadusala väga laialdane, võiks teadusharu erineda veel gruppidesse, missugustest igaüks valiks omale eriala harrastamiseks. Igal grupil oleks oma juhtiv orgaan (grupi juht, juhatus), mis allub haru toimkonnale.

b) Kirjandusharu.

Selle kompetentsi kuuluks mitte ükski kirjandusliste küsimuste harutamine, vaid üldse esteetilise elemendi levitamine Osakonnas. Selleks tuleks korraldada referaate, kõneõhtuid, omavahelisi ettekandeid, kirjanduskoosolekuid — avalikke ja omavahelisi, kus iga kirjandusharulane jõudu mööda püüaks refereerida või arvustada selleks valitud pala. Eriti tuleks kõnede ja seletuste kaudu arendada liikmeid uuemas Eesti kirjakeeles ja arusaamises uuemast kirjandusest. — Et siingi tööd süstemaatiliselt läbiviia ja arendada, tuleks välja töötada kindel töökava ja haru kodukord. Kui jõudude puudusel vast ehk teadusharu ava-

mine mõnes osakonnas ei peaks olema võimalik, võiks kirjandusharu võtta enda pääle osa selle kergemaid funktsioone.

c) Muusikaharu.

Siin võib tegevusväli kujuneda väga laialdaseks, kuna muusika noorsoole kõige sobivam esteetiline väljendusvorm. Esimeses järjekorras tuleks agaralt asuda laulu edendamisele meie noorsoos. Kus võimata on ehk laulukoori asutada, võiks leppida algul kvartetiga, dopeltkvartetiga jne. Üldse peaks igal noorsoo koosviibimisel kõlama laul ja muusika, et luua egoismita, ülevat meeleolu. Kus jõude ja asjast huvitatuid noorsoolasi, võiks ellu kutsuda Osakonna keelpillide orkestri j. m. s. Tegevuse laialduse tõttu tuleks muusika harus valida juba enam kui üks toimkond — laulukoori toimkond, orkestri toimkond jne., et harrastamist leiaks nii vokaal kui ka instrumentaal muusika.

d) Spordiharu.

Vaimlise kultuuriga rööbastikku tuleks noorsoos arendada ka kehakultuuri. Selle eest kannaks hoolt Osakonna spordiharu. Tuleks asutada sellekohane spordiväli ja jalgpalli plats, kus harrastamist võiks leida noorsoole kohasem kergeatleetika. Samuti võiks spordiharu korraldada kohte ujumiseks, uisutamiseks, kelgusõiduks, suusasõiduks jne. neis paigus, kus need puudu-

vad. Talvspordi arendamine võiks hoogsalt minnamaa osakondades, kus inimesed sel ajal rohkem vabad ja tegevusetud. Samuti võiks spordiharu enda pääle võtta pikemate või lühemate jalutuskäikude ja väljasõitude korralduse. Silmas pidada tuleks siin esimeses järjekorras teisi Ü. E. N. Ü. osakondi ja korraldada osakondade vahelisi võistlusi ja esinemisi. Samuti võiks spordiharu veel oma kavasse võtta rahvatantsude harrastamise.

e) Karskusharu.

Kuigi organiseerund ja iseteadliku noorsoo hulgas joodikuid selle sõna laiemas mõistes ei leidu, on karskuse suhtes siiski märgata noorsoos tuntavat loidust. Meie noorsugu peab püüdma täiuslisema karskuse poole, noorsoo karskusliikumist, karskuse levinemist noorsoos tuleb õhutada suurema innuga. Selle ülesande täitmiseks tuleks igas osakonnas tingimata kutsuda ellu karskusharu, mille ülesanne oleks mitte ainult otsekohe kihutuskõnede ja muu sarnase kaudu töötada karskuse teostamiseks, vaid ka kaudsel teel alkohooli levinemisele katsuma säada piire. Karskuskoosolekute korraldamisel tuleks eriti hoolt kanda nende mitmekesisuse ja huvitavuse eest, muusikaliste ja muude sarnaste esteetiliste ettekanetega tegelikult näidates, et küllalt vahendisi pääle alkohooli hää ja üleva meeleolu saavutamiseks.

f) Näiteharu

Dramaatiliste, kui üldse lavakunsti kalduvustega noorte rahuldamiseks tuleks osakondades võimaluse järgi kutsuda ellu näiteharud. Siin seisab ees haru toimkonnal ülesanne kasvatada noorsoost arvustus võimulist publikut meie teatril, hoidudes aga hoolega selle eest, et näiteharu töö ei kujuneks keskpäraste elukutseliste „kuulsuste“ ja „lavatähtede“ fabritseerimiseks. Ülesande saavutamiseks tuleks toimkonnal korraldada loenguid näitekunstist, kursusi deklamatsioonis, plastikas, diktsioonis jne.

g) Teised tegevusharud.

Tarviduse korral võiks Osakonna juhatuse kutsuda ellu veel mitmesugused teised tegevusharud, nagu male, esperanto, jne. Tingimata tuleks aga maa osakondades, kus sellekohased eriühingud veel puuduvad, asutada põllumajandusharu, kes korraldaks sellekohaseid kursuseid, asutaks katsepõllu, korraldaks vastava sisuga kõneõhtuid, teliks põllumajanduslisi raamatuid ja ajakirje, korraldaks põllumajanduslisi õppereise jne.

Samuti võiks kas iseseisvalt ehk põllumajandusharu juures tegutseda aiandusharu, hoolitsedes aedade, puukoolide asutamise eest ning korraldades kursusi ja kõneõhtuid, kus köögi-, puuvilja- ja lilleaedade, ilupuu-, kodumaa taimete, arstirohu taimete aedade asutamise üle kõnesid pee-

taks ja näpunäiteid antaks. Samuti tuleks ka siin kanda hoolt sellekohase kirjanduse ja õppereiside eest teistesse eeskujulistesse aedadesse. Pääle nimetatute võiks kusagil alevikus ehk ka külas asutada käsitöö edendamise haru, edendades ja kultiveerides mõnda käsitöö ala, nagu papitöö, raamatuköitmine, õispunumistöö, voolimine, joonistamine jne. Niisama võiks tegutseda majapidamise, tervishoiuharud (koduapteek, esimene abi, vaba õhu kui ka päikese vaninde tarvitamine jne.)

Üldse ei tuleks piiri panna noorsoo tegevusalade valimisele, missugused aga põhikirjale vastavad. Soovitav on siiski ettevaadata, et liigne hargnemine, — kui harud mitte küllalt tingitud ei ole ja nendest osavõtt vähene — Osakonna jõudu ei killustaks.

VI.

Tegevusharude põhimõte.

Sageli heidetakse ette Ü. E. N. Ü-le, et ta liig suur ja masseline, et temas võimata individuumil arendumine, võimata enesearendajate püüete teostamine. Sellest seisukohast katsutakse põhjendada üksikute iseseisvalt tegutsevate seltsikeste olemasolu. Kes eeltoodud tegevuskavaga lähemalt tutvunud, võib juba aga isegi järeldada, et sarnased etteheited alusetud. Ü. E. N. Ü. läheb välja just sellest seisukohast, et võimaldada kõige peenemalt jäotatud tegevusharude, gruppide töötamise, milles indi-

viduaalne arenemine mitte rohkem pole suletud, kui väikesel, kõigist muust lahutatud seltsikesel. Pigemini on siin töövõimalus palju avaram, avaram nimelt töö produktiivsuse mõttes, kuna tal tugev seljatagune, missuguse moodustab Ü. E. N. Ü.

Igatahes peavad tegevusharude kodukorrad ette nägema tegevuse detailides. Põhikiri on aga see suur üldine kondikava, vundament, millele kõik muu ehitatakse. Ja põhikiri ongi seepärast ettenähtud just seesugusena, et ta vastuvõetav saaks olla kõigile, s. o. võimalikult laiaulatusline.

VII.

Tegevusharudest osavõtmine.

Iganoorsoolane registreerib enese liikmeaktides temale meeldivates tegevusharudes. Tegevusharu toimikond peab tegevusharust osavõtta soovijate nimekirja, mille järel saadab välja kutsed tegevusest osavõtmiseks. Kord end juba ühte tegevusharusse registreerimine ei takista teistest osavõttu. Tegevusharus kaasatöötamiseks võib end anda üles igal ajal.

Tegevusharud töötavad välja endale vastavad kodukorrad. Tegevusharude, juhatusel, pidutoimkonna, raamatkogu toimkonna jne. kodukordadest moodustub Osakonna kodukord. — (Päale eelpool nimetatute tegevusharude tuleks Osakonna juhatusel kanda hoolt, et tingimata saaks valitud asjanime-

tatud pidutoimikond; vastasel korral võiks selle puudumine Osakonna juhatuskoormata liia tööga ja teda kõrvale kallutada tema otsekoheste ülesannete juurest. Pidutoimikond oleks valitav Osakonna pääkoosolekul ja tema otstarbe määrab juba tema nimetus, s. o. perekonna õhtute ja pidude korraldamine. Samuti oleks otsekoheste töö ülesanne raamatkogu toimikonnale raamatkogu eest hoolitsemine, korraldamine, raamatute väljaandmine jne.)

VIII.

Osakonna ja Keskjuhatuse suhe.

Et Keskjuhatusel Ü. E. N. Ü. seisukorral alati oleks vajaline pilt ja statistilised andmed käepärast ametiasutustele tarbekorral esitamiseks ja ka mujal opereerimiseks, saadab Osakonna juhatus Keskjuhatusele: 1) iga pääkoosoleku protokollirakirja, 2) aasta lõpul aruande varanduslise seisukorra üle, 3) järgneva aasta eelarve ja 4) sisseastunud liikmete liikmeaktide teised eksemplaarid.

IX.

Arkiiv.

Arkiivi lähevad igasugused vananenud dokumendid, aktid, protokollid, aruanded

jne., kui tegevusaasta lõpeb. Selleks peab üks juhatuse liikmeid oma pääle võtma arkiivaariuse kohustused. Soovitav oleks arkiivi koguda veel igasugused ajalehtede sõnumid noorsooliikumise kohta, noorsoolaste autobiograafiad, ülesvõtted ja kirjeldused toimepanudest jalutuskäikudest ja huvireisudest.

* * *

Lootes, et noorusliikumise närbumata idee levinemiseks enam ja soodsamat pinda leiab, et noored ise arusaamise ja armastusega nooruskultuuri püüavad arendada ja süvendada, paneksime neile südamele kutsuda ja tõmmata kaasa noorsooliikumisele vanemaid, vilunumaid jõudegi, kel aga küllaldaselt noorustuld veel põue põhjas leegitsemas. Usume, et need vanemad tegelased noorsoo koondamise tähtsust õieti oskavad hinnata, eriti meie õpetajaskond, kes end niigi juba noorsoo arendamistööle rakendand, ja kaasa aitavad, et meie kindlalt organiseeritud, ühisele alusele rajatud noorsooliikumine hoogu võtaks ja juured kindlalt pinda suruks üle terve me maa. Selleks soovitame juba olemasolevatele osakondadele osata lugupidada, vääriliselt hinnata vanemate tegelaste poolt näidatud abi ja sõprust, soovitame oma esinemiste ja pidude korraldamisel seista tarvilisel ja sündsäl kõrgusel, mitte alla laskuda, mitte lasta lagastada labasust omi ettevõtteid. Need noored aga, kes senni veel on seisnud eemal, astugu Ü. E. N. Ü liikmeks,

aidaku kaasa tõmmata nooruskultuuri van-
kert, kõrgel hoida kaunist noorsooliiku-
mise tähte! . .

Ülemaalse Eesti Noorsoo
Ühenduse Keskjuhatus.

TALLINN,
Pikk tän. Nr. 69.

Noorsoo liikumise üle selgitavaid kirjutusi, noorte omi
töid ja reproduktsioone toob noorsoo aegkiri „URIKIVI“.
Tellige adressil: „URIKIVI“ Pikk tän. Nr. 69. Tallinn.
